

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (BDP)

Bruto domaći proizvod (BDP) mjeri ukupnu vrijednost dobara i pruženih usluga koje su proizvele rezidentne institucionalne jedinice.

Zavod za statistiku sprovodi obračun BDP-a po proizvodnoj i potrošnoj metodi i obračuni su međusobno nezavisni.

Obračun BDP-a uključuje sve djelatnosti unutar granica proizvodnje definisane metodologijama SNA 2008 i ESA 2010 i obuhvata cjelokupnu teritoriju Crne Gore.

Procjena neobuhvaćene ekonomije djelimično je uključena u obračun BDP-a.

Klasifikacija ekonomskih jedinica po djelatnostima u skladu je sa Klasifikacijom djelatnosti KD 2010, koja je usklađena sa Klasifikacijom ekonomskih djelatnosti Evropske zajednice (NACE Rev.2).

Osnovne kategorije obračuna BDP-a po proizvodnoj metodi su:

Bruto vrijednost proizvodnje se definiše kao tržišna vrijednost svih proizvedenih roba i usluga. Obračunata je po djelatnostima u približnim osnovnim cijenama, jer su sve subvencije tretirane kao subvencije na proizvode i uzete u obračun na nivou nacionalne ekonomije.

Intermedijalna potrošnja po nabavnim cijenama je vrijednost proizvoda i usluga koji se transformišu, koriste ili troše u procesu proizvodnje.

Bruto dodata vrijednost predstavlja razliku između bruto vrijednosti proizvodnje i intermedijalne potrošnje.

Bruto domaći proizvod u tržišnim cijenama iskazuje vrijednost svih proizvedenih dobara i usluga rezidentnih jedinica, tj. zbir bruto dodatih vrijednosti po djelatnostima i poreza na proizvode umanjnih za subvencije na proizvode.

U obračun intermedijalne potrošnje po djelatnostima uključene su usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene (FISIM) čime je obračun BDP-a usklađen sa Evropskim standardima.

Metodologija obračuna

Proizvodna metoda - Tekuće cijene

Obračun bruto dodate vrijednosti u tekućim cijenama najvećim dijelom zasniva se na podacima Finansijskih iskaza (Bilans uspjeha i Statistički aneks) za privredna društva i druga pravna lica i podacima redovnih statističkih istraživanja.

Kvalitet podataka Finansijskih iskaza je poboljšan dodatnim procjenama uz korišćenje podataka iz statistike poljoprivrede, industrije, građevinarstva, trgovine na veliko i malo, turizma, saobraćaja i ostalih statistika. Takođe, korišćeni su i administrativni podaci Centralne banke Crne Gore, Poreske uprave, Uprave carina i Ministarstva finansija.

Korišćeni podaci prilagođeni su metodološkim zahtjevima ESA 2010, a u pojedinim slučajevima su izvršene procjene na osnovu raspoloživih podataka.

Stalne cijene

Obračun BDP-a po proizvodnoj metodi urađen je i u stalnim cijenama. Za sektor Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo obračun u stalnim cijenama je izvršen primjenom metode dvostruke deflacije, a za ostale sektore primijenjen je metod jednostruke ekstrapolacije.

GROSS DOMESTIC PRODUCT (GDP)

Gross domestic product (GDP) measures the total value of the goods and services produced by resident institutional units.

Statistical Office compile GDP by production and expenditure approaches which are mutually independent.

The GDP calculation includes all activities within the production frame defined by SNA 2008 and ESA 2010 methodologies and covers the whole territory of Montenegro.

The estimate of non-observed economy is partially included in compilation of GDP.

The classification of economic units by activity is in line with the national Classification of Activities KD 2010 which is harmonized with the Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev.2).

The main categories of GDP compilation by production approach are:

Gross output is defined as a market value of produced goods and services. It is calculated by activities at approximate basic prices, since all subsidies are treated as subsidies on products and included into calculation on the level of national economy.

Intermediate consumption at purchase prices is the value of goods and services, which are transformed, used and consumed in the production process.

Gross value added is the value of gross output less the value of intermediate consumption.

Gross domestic product at market prices is the value of all goods and services produced by resident units, i.e., the sum of gross value added by activities and taxes on products less subsidies on products.

In compilation of intermediate consumption by activities is included the value of financial intermediation services indirectly measured (FISIM) which increase level of harmonization of GDP compilation in line with European standards.

Methodology

Production approach - Current prices

Gross value added calculation at current prices is mostly based on annual financial reports (Income statements and Statistical annex) of enterprises and other legal entities and results from regular statistical surveys.

The data quality of annual financial reports was checked and partially corrected on the basis of data from statistical surveys in agriculture, industry, construction, wholesale and retail trade, tourism, transport and other statistics. Additionally, it was used administrative data obtained from Central Bank of Montenegro, Tax authorities, Customs administration and Ministry of Finance.

The used data were adjusted according to the requirements of ESA 2010 methodology, while in certain cases particularly estimation were made on the basis of available data.

Constant prices

GDP calculation by production approach is also done at constant prices. For activity Agricultural, forestry and fishing compilation at constant prices is done by double deflation method and for all other activities calculation is done by applying single extrapolation method.

Potrošna metoda - tekuće cijene

Obračun BDP-a po potrošnoj metodi u tekućim cijenama zasniva se na podacima iz redovnih istraživanja Zavoda za statistiku, Ministarstva finansija, Centralne banke Crne Gore, Uprave carina i Poreske uprave.

Za obračun lične potrošnje domaćinstava korišćeni su podaci iz redovnih istraživanja Zavoda za statistiku, kao i iz različitih administrativnih i ostalih raspoloživih izvora. Korišćena je COICOP klasifikacija na četvrtom nivou. Za obračun lične potrošnje domaćinstava primijenjen je metod Robnih tokova (Commodity flow approach) koji predstavlja balans svih tokova roba i usluga proizvedenih i uvezenih na jednoj strani i korišćenih i izvezenih na drugoj strani.

Podaci o izdacima države izračunati su na osnovu podataka Ministarstva finansija i Završnog računa budžeta Crne Gore. Individualna potrošnja države obuhvata rashode za obrazovanje, zdravstvo, socijalnu zaštitu, sport, kulturu i rekreaciju. Ostali rashodi države predstavljaju kolektivnu potrošnju (opšte javne službe, vojna i civilna odbrana sa ministarstvom, stambeno-komunalni poslovi i sl.).

Bruto investicije u osnovna sredstva obračunate su na osnovu metode Robnih tokova (Commodity flow approach), korišćenjem podataka iz redovnih statističkih istraživanja i finansijskih iskaza privrednih društava.

Podaci o izvozu i uvozu roba i usluga zasnivaju se na podacima Bilansa plaćanja Centralne banke Crne Gore.

Stalne cijene

Obračun BDP-a po potrošnoj metodi urađen je i u stalnim cijenama. Na osnovu raspoloživih podataka obračun je izvršen u stalnim cijenama primjenom metode ekstrapolacije za potrošnu kategoriju Potrošnja države, a za sve ostale potrošne kategorije obračun u stalnim cijenama je izvršen primjenom metode deflacije.

Expenditure approach - Current prices

The GDP compilation by expenditure approach at current prices is based on the data from regular statistical surveys of MONSTAT, Ministry of Finance, Central Bank of Montenegro, Customs administration and Tax authorities.

Final consumption expenditure of households was calculated on the basis of data from regular statistical surveys of MONSTAT as well as on data from various administrative sources. COICOP classification on 4-digit level is applied. Commodity flow approach is used for estimation of final consumption expenditure of households which represent balance of all goods and services flows that are produced and imported from one side and used and exported on the other side.

Data on Government expenditures were based on data from Ministry of Finance and Budgetary Report of Montenegro. Individual government final consumption includes expenditures on education, health, social security and welfare and sport, culture and recreation. Remained expenditures of the government are related to collective consumption (general public services, military and civil defence with ministry, residential and communal services, etc).

Gross fixed capital formation data are compiled by Commodity flow approach and using data from regular statistical surveys and financial reports of enterprises.

Data on exports and imports of services are based on the Balance of Payment data of Central Bank of Montenegro.

Constant prices

GDP calculation by expenditure approach is also done at constant prices. On the basis of available data it is carried out extrapolation method for expenditure component: Government final consumption expenditure and for others expenditure components calculation is done by applying deflation method

6 – 1. BRUTO VRIJEDNOST PROIZVODNJE PO KD-u
I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U TEKUĆIM CIJENAMAGROSS OUTPUT BY NACE Rev. 2 AND GROSS
DOMESTIC PRODUCT AT CURRENT PRICES

hilj. EUR

thous. EUR

KD	2015			NACE-Rev.2
	Bruto vrijednost proizvodnje <i>Gross output</i>	Intermedijalna potrošnja <i>Intermediate consumption</i>	Bruto dodata vrijednost <i>Gross Value Added</i>	
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	483 662	189 065	294 597	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
Vađenje ruda i kamena	70 260	28 739	41 521	<i>Mining and quarrying</i>
Prerađivačka industrija	523 043	373 622	149 422	<i>Manufacturing</i>
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	231 800	105 688	126 112	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i sl. aktivn.	93 012	22 903	70 109	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
Gradevinarstvo	538 789	401 405	137 385	<i>Construction</i>
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	843 532	395 775	447 758	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
Saobraćaj i skladištenje	348 858	214 885	133 973	<i>Transportation and storage</i>
Usluge pružanja smještaja i ishrane	534 992	259 423	275 569	<i>Accommodation and food service activities</i>
Informisanje i komunikacije	287 477	133 555	153 922	<i>Information and communication</i>
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	269 300	101 227	168 072	<i>Financial and insurance activities</i>
Poslovanje nekretninama	311 682	81 607	230 075	<i>Real estate activities</i>
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	250 773	154 606	96 167	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	111 311	71 168	40 143	<i>Administrative and support service activities</i>
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	394 241	122 508	271 733	<i>Public administration and defense; compulsory social security</i>
Obrazovanje	185 972	27 213	158 759	<i>Education</i>
Zdravstvo i socijalna zaštita	199 797	61 226	138 571	<i>Human health and social work activities</i>
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	108 636	53 999	54 636	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
Ostale uslužne djelatnosti	53 398	19 917	33 480	<i>Other service activities</i>
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstva koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	<i>Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use</i>
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	<i>Activities of extraterritorial organizations and bodies</i>
UKUPNO	5 840 535	2 818 531	3 022 004	TOTAL
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode			632 507	Taxes on products less subsidies on products
BDP (tržišne cijene)			3 654 512	GDP (market prices)

6 – 1. BRUTO VRIJEDNOST PROIZVODNJE PO KD-u
I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U TEKUĆIM CIJENAMA,GROSS OUTPUT BY NACE Rev. 2 AND GROSS
DOMESTIC PRODUCT AT CURRENT PRICES,

/nastavak/

/continued/

KD	2016			NACE-Rev.2
	Bruto vrijednost proizvodnje <i>Gross output</i>	Intermedijalna potrošnja <i>Intermediate consumption</i>	Bruto dodata vrijednost <i>Gross Value Added</i>	
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	476 353	180 881	295 472	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
Vađenje rude i kamena	80 746	37 950	42 795	<i>Mining and quarrying</i>
Prerađivačka industrija	489 978	340 483	149 495	<i>Manufacturing</i>
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	275 599	134 007	141 592	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i sl. aktivn.	99 738	29 960	69 777	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
Građevinarstvo	786 139	563 897	222 242	<i>Construction</i>
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	889 412	405 315	484 097	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
Saobraćaj i skladištenje	389 007	228 673	160 334	<i>Transportation and storage</i>
Usluge pružanja smještaja i ishrane	551 432	270 308	281 124	<i>Accommodation and food service activities</i>
Informisanje i komunikacije	293 183	138 466	154 717	<i>Information and communication</i>
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	280 792	105 810	174 982	<i>Financial and insurance activities</i>
Poslovanje nekretninama	318 038	81 632	236 407	<i>Real estate activities</i>
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	236 467	139 608	96 859	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	138 180	88 355	49 826	<i>Administrative and support service activities</i>
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	423 866	131 559	292 307	<i>Public administration and defense; compulsory social security</i>
Obrazovanje	194 628	26 122	168 507	<i>Education</i>
Zdravstvo i socijalna zaštita	234 341	82 235	152 105	<i>Human health and social work activities</i>
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	108 565	50 504	58 060	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
Ostale uslužne djelatnosti	69 617	29 326	40 291	<i>Other service activities</i>
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstva koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	<i>Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use</i>
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	<i>Activities of extraterritorial organizations and bodies</i>
UKUPNO	6 336 081	3 065 091	3 270 989	TOTAL
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode			683 223	Taxes on products less subsidies on products
BDP (tržišne cijene)			3 954 212	GDP (market prices)

6 – 2. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD PO KATEGORIJAMA
POTROŠNJE U TEKUĆIM CIJENAMAGDP BY EXPENDITURE APPROACH
AT CURRENT PRICES

mil. EUR

mil. EUR

	Finalna potrošnja <i>Final consumption expenditure</i>		Investicije u kapital <i>Gross fixed capital formation</i>	Promjene zaliha <i>Changes in inventories</i>	Izvoz roba i usluga <i>Exports of goods & services</i>	Uvoz roba i usluga <i>Imports of goods & services</i>	Bruto domaći proizvod <i>Gross Domestic Product</i>
	lična potrošnja <i>Households</i>	potrošnja države <i>Government</i>					
2012	2 632,4	671,1	628,4	26,6	1 389,4	2 166,4	3 181,5
2013	2 723,7	654,9	678,1	-18,8	1 390,1	2 065,5	3 362,5
2014	2 774,8	669,9	657,1	42,1	1 388,1	2 074,2	3 457,9
2015	2 893,0	701,5	736,3	-1,9	1 539,2	2 213,6	3 654,5
2016	3 035,1	775,5	916,7	115,1	1 599,9	2 488,1	3 954,2

6 – 3. BRUTO DODATA VRIJEDNOST PROIZVODNJE PO KD-u
I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U STALNIM CIJENAMAGROSS VALUE ADDED BY NACE Rev. 2 AND GROSS
DOMESTIC PRODUCT AT CONSTANT PRICES

hilj. EUR

thous. EUR

KD	Bruto dodata vrijednost 2015 Gross Value Added 2015	Struktura % Structure %	NACE-Rev.2
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	285 837	8,0	Agriculture, forestry and fishing
Vađenje rude i kamena	41 115	1,2	Mining and quarrying
Prerađivačka industrija	142 167	4,0	Manufacturing
Snabdjevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	132 228	3,7	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Snabdjevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i sl. aktivn.	63 904	1,8	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Građevinarstvo	123 525	3,5	Construction
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	414 857	11,6	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Saobraćaj i skladištenje	130 370	3,6	Transportation and storage
Usluge pružanja smještaja i ishrane	266 254	7,4	Accommodation and food service activities
Informisanje i komunikacije	150 787	4,2	Information and communication
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	169 903	4,8	Financial and insurance activities
Poslovanje nekretninama	229 532	6,4	Real estate activities
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	102 492	2,9	Professional, scientific and technical activities
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	37 438	1,0	Administrative and support service activities
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	257 484	7,2	Public administration and defense; compulsory social security
Obrazovanje	151 619	4,2	Education
Zdravstvo i socijalna zaštita	133 997	3,7	Human health and social work activities
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	48 406	1,4	Arts, entertainment and recreation
Ostale uslužne djelatnosti	24 971	0,7	Other service activities
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstva koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	Activities of extraterritorial organizations and bodies
UKUPNO	2 906 885	81,3	TOTAL
Porezi na proizvode minus subvencije na proizv.	668 273	18,7	Taxes on products less subsidies on products
BDP	3 575 158	100,0	GDP

**6 – 3. BRUTO DODATA VRIJEDNOST PROIZVODNJE PO KD-u
I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD
U STALNIM CIJENAMA, hij. EUR**

**GROSS VALUE ADDED BY NACE Rev. 2
AND GROSS DOMESTIC PRODUCT
AT CONSTANT PRICES, thous EUR**

/nastavak/

/continued/

KD	Bruto dodata vrijednost 2016 Gross Value Added 2016	Struktura % Structure %	NACE-Rev.2
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	306 081	8,1	Agriculture, forestry and fishing
Vađenje rude i kamena	36 120	1,0	Mining and quarrying
Prerađivačka industrija	143 286	3,8	Manufacturing
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	130 526	3,5	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i sl. aktivn.	66 735	1,8	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Građevinarstvo	181 414	4,8	Construction
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	456 160	12,1	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Saobraćaj i skladištenje	140 393	3,7	Transportation and storage
Usluge pružanja smještaja i ishrane	280 688	7,5	Accommodation and food service activities
Informisanje i komunikacije	148 482	3,9	Information and communication
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	179 391	4,8	Financial and insurance activities
Poslovanje nekretninama	233 526	6,2	Real estate activities
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	96 175	2,6	Professional, scientific and technical activities
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	41 053	1,1	Administrative and support service activities
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	275 537	7,3	Public administration and defense; compulsory social security
Obrazovanje	154 949	4,1	Education
Zdravstvo i socijalna zaštita	135 617	3,6	Human health and social work activities
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	54 226	1,4	Arts, entertainment and recreation
Ostale uslužne djelatnosti	33 367	0,9	Other service activities
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstva koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	Activities of extraterritorial organizations and bodies
UKUPNO	3 093 726	82,2	TOTAL
Porezi na proizvode minus subvencije na proizv.	668 570	17,8	Taxes on products less subsidies on products
BDP	3 762 296	100,0	GDP

**6 – 4. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD PO KATEGORIJAMA
POTROŠNJE U STALNIM CIJENAMA**

**GDP BY EXPENDITURE APPROACH
AT CONSTANT PRICES**

mil. EUR

mil. EUR

	Finalna potrošnja Final consumption expenditure		Investicije u kapital Gross fixed capital formation	Promjene zaliha Changes in inventories	Izvoz roba i usluga Exports of goods & services	Uvoz roba i usluga Imports of goods & services	Bruto domaći proizvod Gross Domestic Product
	lična potrošnja Households	potrošnja države Government					
2012	2 559,1	708,1	621,5	22,3	1 377,9	2 113,0	3 175,9
2013	2 674,2	680,0	695,5	-27,3	1 370,8	2 098,8	3 294,4
2014	2 801,6	663,9	660,9	13,8	1 380,2	2 097,9	3 422,5
2015	2 836,6	682,7	735,6	17,7	1 467,9	2 165,3	3 575,2
2016	3 048,1	707,5	938,9	-19,7	1 634,1	2 546,6	3 762,3